

Robert Serry

NOG IS OEKRAÏNE
NIET VERLOREN

Diplomaat aan het front

UITGEVERIJ BALANS

Copyright © 2026 Robert Serry/Uitgeverij Balans, Amsterdam

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd bestand, of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. Tekst- en datamining van (delen van) deze uitgave is uitdrukkelijk niet toegestaan.

Omslag Bas Smidt

Omslagbeeld Alamy

Het levensgrote beeld uit roestvrij staal op de omslag staat in Kyiv op een heuvel aan de rivier de Dnipro. Het werd in 1981 onthuld als herinnering aan de overwinning van de Sovjet-Unie in de Tweede Wereldoorlog. De reusachtige vrouw, ook wel 'Baba' (Grootmoeder) genoemd, kijkt over de rivier uit in de richting van Moskou. Na de Russische invasie van 2022 is in haar schild het wapen van de Sovjet-Unie, met hamer en sikkel boven een ster, verwijderd en vervangen door de Oekraïense Drietand (*Tryzoeb*). Het monument staat nu symbool voor de Oekraïense vrijheid en onverzettelijkheid.

Auteursfoto Jerome de Lint

Boekverzorging Aard Bakker

Kaartwerk UvA-Kaartenmakers

Druk Wilco

ISBN 978 94 638 2490 3

NUR 740

www.uitgeverijbalans.nl

© [instagram.com/uitgeverijbalans](https://www.instagram.com/uitgeverijbalans)

[linkedin.com/company/uitgeverij-balans](https://www.linkedin.com/company/uitgeverij-balans)

✉ uitgeverijbalans.nl/nieuwsbrief

INHOUD

Woord vooraf	11
Inleiding	13
I	2014-2022: HET KROMME PAD NAAR OORLOG
1	Euro-Maidan: waar geschiedenis van richting veranderde 27
2	De ‘groene mannen’: annexatie van de Krim 49
3	De uitgelokte opstand in het oosten van Oekraïne 61
4	Vergeefse pogingen om de Minsk-akkoorden te redden 72
5	Laatste stappen naar de ondenkbaar gewaande oorlog 92
6	Was het de schuld van de NAVO? 111
7	Was de oorlog te voorkomen geweest? 134
II	2022: OORLOG IN EEN BREKENDE WERELDDORDE
8	Kyiv valt niet! Hoe Oekraïners vriend en vijand verbaasden 151
9	Terugkeer naar Kyiv 171
10	Eerste tegenoffensieven 185
11	Overwinningsgeloof – maar wanneer is de oorlog gewonnen? 194
12	De NAVO-top in Vilnius 200
13	Keerpunt: de val van Bahmoet en het tegenoffensief dat te laat kwam 206

14	7 oktober 2023: tegenwind uit het Midden-Oosten	215
15	Trans-Atlantische onweerswolken	229

III 2025: EEN JAAR VAN MISHANDELDE VREDESPOGINGEN

16	Onderhandelen met het Amerikaanse mes op de keel	243
17	Zelensky als olifant in de kamer op de NAVO-top	258
18	Oekraïne vecht, herbouwt en protesteert	267
19	Casino Trump: wie heeft de beste kaarten?	278
20	Twee jaar oorlog in Gaza: het vredesplan van Trump	288
21	Terug in Kyiv: de oorlog kwam nog niet zo dichtbij	299
	Epiloog	311
	Dankwoord	323
	Noten	324
	Geraadpleegde literatuur	336

Voor mijn schoonouders Isolde en Anatoli
en alle Oekraïners die de Russische agressie
al zo lang hebben getrotseerd.

Bron: Institute for the Study of War and American Enterprise Institute's Critical Threats Project

WOORD VOORAF

Op 28 oktober 2022, de 247ste dag van de oorlog, maakte ik nog een avondwandeling langs de Maria Primatsjenko-boulevard voordat de avondklok in Kyiv inging. De straten waren donker, het licht was uitgevallen. Slenterend op het voetpad dat vanaf de Lesja Oekrainka-boulevard tussen de twee wegdelen door een lommerrijke groenstrook naar beneden loopt, hoorde ik het geluid van een accordeon. Staand bij een van de zitbanken trof ik een jongeman moederziel alleen met zijn muziekinstrument aan. Ik kon zijn gezicht nauwelijks zien, maar hij leek op te gaan in de soms treurige, dan weer opzweepende melodieën die hij uit zijn accordeon toverde. Wat ik nog in mijn jaszak overhad aan kleingeld, legde ik in de accordeonzak op het pad, voordat ik doorliep. Even later speelde de eenzame muzikant het prachtige Oekraïense volkslied en neuriede ik zachtjes de woorden mee die zo dramatisch actueel geworden waren:

Oekraïne is nog niet gestorven, noch haar glorie, noch haar
vrijheid.

Nog zal ons, jonge broeders, het lot toelachen.

Onze vijanden zullen verdwijnen als dauw in de zon,

En ook wij, broeders, zullen heersen in ons eigen land.

Toen de laatste klanken verstierven in de frisse avondlucht,
hoorde ik plots applaus opstijgen uit donkere open ramen en
balkons rondom. De muzikant was toch niet alleen! Zijn con-
cert was afgelopen. Hij pakte zijn spullen bijeen en spoedde zich
naar huis voordat de avondklok inging.

INLEIDING

In 1980 kwam ik voor het eerst uit Moskou naar Kiev.¹ Ik was meteen onder de indruk van de schoonheid van deze stad, al schemerde die nog maar zwakjes door de grijze Sovjetsluis. Ik wandelde door straten vol verwaarloosde oude panden en even imposante als lelijke bouwwerken uit de Stalintijd. Op een koude maar zonnige ochtend in maart liep ik vanaf mijn hotel naar het beroemde Petsjerska Lavra (Holenklooster), dat dateert uit de glorieuze middeleeuwse periode van *Kiev Roes*. Onderweg passeerde ik de Arsenal-fabriek, waar de kogelgaten in de muur uit de periode van de Russische revolutie nog zichtbaar waren gelaten.

Moskou was toen mijn tweede post. Ik was als tweede ambassade-secretaris met twee koffers vol Friese studieboeken en literatuur naar Kiev gestuurd om die af te leveren bij professor Joeri Zjloektenko die daarvoor belangstelling had getoond. Hij ontving me in het rode universiteitsgebouw aan het Taras Sjevtsjenko-plein, net als de universiteit zelf genoemd naar de vader

van de Oekraïense literatuur. Naast Zjloektenko zat een man die mij zwijgend aankeek. Later hoorde ik dat de KGB de boeken maandenlang heeft bestudeerd alvorens ze aan de professor over te dragen. Ik dacht toen overigens dat de universiteit rood was geveerd, maar ze was al vóór de revolutie opgebouwd uit rode natuursteen.

Op de terugweg had ik op het vliegveld een afspraak met een KGB-officier voor de overdracht van een ultraorthodoxe Joodse man met een Amerikaans paspoort. Die was illegaal naar de Sovjet-Unie teruggekeerd om te bidden op het graf van zijn rabbi in Oeman, een stadje halfweg tussen Kiev en Odessa aan de Zwarte Zee. Hij was het land uitgewezen en het was mijn taak hem nog dezelfde avond in Moskou op het vliegtuig naar Wenen te zetten. Met deze man in de vliegtuigstoel naast mij vertrokken we met een paar uur vertraging uit Kiev, zodat we pas op vliegveld Sjeremetjevo in Moskou aankwamen toen het al donker begon te worden.

Het was een vrijdag en de man wilde niet instappen op de laatste vlucht naar Wenen omdat de sabbat, die na zonsondergang zou ingaan, hem verbood te reizen. 'Speld hem iets op de mouw en zet hem op dat vliegtuig!' De instructies van mijn ambassadeur waren onverbiddelijk. Ik heb de man toen verzekerd dat hij nog voor zonsondergang in Wenen zou aankomen en ik denk dat hij wel wist dat het een leugentje om bestwil was.

Ik had deze opdracht gekregen omdat ik als manusje-van-alles op de ambassade destijds ook belast was met de belangenbehartiging van Israël. Nederland had die taak op zich genomen nadat de Sovjet-Unie na de Zesdaagse Oorlog van 1967 de relaties met dat land had verbroken. Het was boeiend werk, dat me dagelijks in contact bracht met vertrekkende Sovjetburgers van Joodse afkomst die een *visov* (uitnodiging om naar Israël te emigreren) hadden gekregen, maar ook met de zogenaamde *otkazniki*,

degenen wie emigratie naar Israël was ontzegd. Onder hen waren bekende dissidenten. Toen ik een van deze families op een winterdag dat het wel meer dan twintig graden vroom thuis opzocht, trof ik nadien mijn geparkeerde *Zjigoeli* (een in de Sovjet-Unie in licentie geproduceerde Fiat) met vier doorgesneden banden aan. Het was een overduidelijke waarschuwing dat de KGB mijn activiteiten niet waardeerde.

Uit deze contacten kreeg ik veel informatie over de interne situatie in de gebieden waar de vertrekkende Joodse families vandaan kwamen – het merendeel in Oekraïne. Het waren de late jaren van een al stagnerende Sovjet-Unie onder de vergrijsde partijleider Leonid Brezjnef, die zelf Oekraïense wortels had. Vrijwel niemand van mijn Russische kennissen leek nog te geloven in het communisme, dat versteend was geraakt en de wapenwedloop met het Westen niet meer kon bijbenen. Toch kan ik mij niet herinneren dat tijdens stafvergaderingen op de ambassade ooit ter sprake is gekomen dat de Sovjet-Unie uiteen zou kunnen vallen. We wisten wel dat Oekraïense nationalist en dissidenten, zoals Vjatsjeslav Tsjornovil, naar de goelag waren gestuurd. En hoewel alle vijftien Sovjetrepublieken zich volgens de constitutie mochten afscheiden, leek het een onzinnige gedachte dat dit in Oekraïne of elders zou kunnen gebeuren.

In 1979 viel de Sovjet-Unie Afghanistan binnen, en ik herinner me nog hoe tijdens oudejaarsnacht op het Rode Plein de champagnekurken van de flessen gingen en men ‘Lang Leve het Sovjetleger in Afghanistan!’ riep. In 1980 vonden in Moskou de Olympische Spelen plaats, die aan mij als diplomaat voorbijgingen omdat deze door Nederland min of meer geboycot werden.² De Russische invasie van Afghanistan werd een fiasco, die tienduizenden soldaten van het Sovjetleger niet hebben overleefd.

Ruim een decennium later werd de Sovjet-Unie op 31 december 1991 zonder bloedvergieten ontbonden en viel zij uiteen in